

BcA. Jan Dostál: Tahokov

Oponentský posudek magisterské práce

Mgr. Lucie Pangráčová

Jan Dostál předkládá k obhajobě monumentální práci, která má několik východisek. Jedná se o artefakt, jehož prvotní materií byl předmět průmyslové výroby. Jan Dostál se k tomuto objektu vztahuje v několika rovinách. Velmi silným aspektem je vazba k materiálu. I Janova předchozí díla vycházela ze zpracování železa a oceli a stejně tak jeho diplomová práce demonstruje obdiv k syrové industriální estetice, se kterou je tento typ sochařského materiálu spojován. Dalším důležitým rysem jeho závěrečné práce je to, že vznikla z prefabrikátu. Práce s průmyslovým polotovarem v sobě nese onu Duchampovskou rezignaci na unikátnost a posvátnost uměleckého díla a aspoň parciálně vnáší do umělecké tvorby proces odpoutání se od tradice a důrazu na artefaktualnost.

A třetí nejvýznamnější charakteristikou je fakt, že od původního vytváření sochařského objektu se jeho zájem postupně přesunul k zaměření na proces vzniku díla. Nejsilněji byla tato rovina v jeho tvorbě doposud rozpoznatelná v objektu nazvaném „Tři“, několika metrovém jehlanu, jehož finální podoba byla výsledkem trojnásobného shoení původního objektu z výšky 40 metrů. V tomto případě nebyl proces v prezentaci díla nijak zvlášť podtržen a pozornost diváka tak byla směřována k výslednému objektu. Jeho vyznění explicitně zrcadlilo stopy původního velkorysého projektu a jasně sdělovalo, že monumentální je nejen výsledek sám, ale že takový, a možná mnohem silnější, byl i proces vedoucí k jeho vzniku.

Jako nejsilnější motiv Janovy diplomové práce tedy cítím vyjádření specifického vztahu k materiálu, zprostředkování onoho zážitku při extrémním nakládání s hmotou, kdy autor hledá hranice jejích možností. Zjevuje je divákovy v procesu, v němž se vydává k samotným mezím předvídatelnosti. Snaží se na principu tahokovu napnout původně kompaktní objekt, který nařezal podle náročně ověřovaného vzorce, nejvyšší možnou silou, která nezpůsobí prasknutí materiálu. Onen pocit do krajnosti zkoušené síly, ona extrémní mez, je pro něj důležitější než estetické charakteristiky, které je možné uplatnit na výsledný objekt a jeho tvar. Formální hodnotící kritéria, která bychom použili na tradiční sochařské dílo, tedy zůstávají stranou. Navzdory tomu, že se Jan Dostál v teoretickém textu odkazuje k autorům jako je John Chamberlain, Karel Malich či Čestmír Suška, pro něž všechny byla výsledná vizuálně-estetická stránka díla zásadní, on sám se spíš tímto počinem řadí do kategorie procesuálních umělců a má ze svých inspiračních zdrojů ve vnitřní logice díla nejbližší k Richardu Serra.

Na Janově přístupu k sochařství velmi kladně hodnotím onu velkorysost, se kterou v poslední etapě svých studií tvoří. Jeho závěrečné práce vykazují ochotu produkovat díla velkého formátu i přes finanční a organizační náročnost a technickou a manuální pracnost, cenné u něj je ono odhodlání jít do tvorby naplno ve všech aspektech. Velmi pozitivně vnímám vývoj

jeho zaměření od původních figurativních soch pře abstrakci až po koncentraci na mechanické kvality materiálu a pokusy o jejich vizualizaci přenesením centra pozornosti k procesuální stránce artefaktu. V době, kdy vzniká tento posudek ještě nemohu posoudit, jak bude vypadat finální prezentace jeho práce, pozitivně však už nyní vnímám její zaměření na proces, při němž autor ve víceméně neřiditelném tvůrčím aktu hledá technické podmínky ideálního výsledku. Prozatím zde však cítím možnou rezervu ve zprostředkování onoho klíčového pocitu z hmoty divákovi.

V případě, že autor rezignuje na vizualitu díla a zaměří se jiným směrem, měl by být rys artefaktu k němuž chce vést divákovu pozornost dostatečně zřetelný, srozumitelný, silný a vyprávějící. Jestliže tedy nesází na estetičnost ornamentu, který při tahu nařezaného prefabrikátu vznikne, měl by být z díla snadno čitelný zážitek z procesu tahu, z překonávání vzdoru hmoty, měli bychom mít pocit, že jsem svědky vrcholícího zápasu. Není snadné takovou formu najít a zprostředkovat ji. V práci Jana Dostála tuto atmosféru nacházím, i když zde zároveň vnímám určitou rezervu v naléhavosti tohoto působení. Je možné, že se to podaří podpořit vhodnou instalací, která bude velmi rozhodující a již v tento moment nemohu zohlednit. Pokud ne, tak jsem přesvědčena, že se tomu tak stane díky Janově houževnatosti v dalších dílech, která teprve vzniknou.

Navrhuji hodnocení: A

Otázka k rozpravě:

Vzhledem k vývoji, kterým vaše tvorba prochází na cestě od figurativního artefaktu po díla s akcentovanou procesuální stránkou, uvažujete také o tom, že by některé vaše umělecké realizace měly čistě podobu sochařskou performance?